

CIVILINIO PROCESO KODEKSO STRAIPSNIO 663 DĖL IŠIEŠKOJIMO IŠ ASMENS TURTO SIŪLOMI KEITIMAI

Problema

Skolininkams laiku neatlikus savo finansinių įsipareigojimų (nesumokėjus baudos, mokesčių, nuomos, paskolos ir t.t.), jų bylos teismo sprendimu gali būti perduotos antstoliams. Antstoliai skolas gali išieškoti priverstine tvarka iš skolininko darbo užmokesčio [Civilinio Proceso Kodekso \(CPK\) 736 straipsnyje](#) nurodyto dydžio išskaitomis. Pagal [CPK 663 straipsnį](#), išieškojimas gali būti nukreipiamas į asmens turtą, jei padengti skolą neužtektų 6 mėnesių, o išieškant iš skolininko paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, - 18 mėnesių išskaitų iš darbo užmokesčio. 3 pastarojo straipsnio dalis nustato paskutinio būsto apsaugą – jei skola neviršija 4000 Eur, išieškojimas iš paskutinio būsto negalimas. 2022 m., [0,5 %](#) visų išieškojimo bylų buvo nukreiptos į asmens turtą.

Lietuva yra [JTO Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto](#) šalis narė. Pagal šio pakto 11 straipsnį, „...šalys pripažįstą kiekvieno teisę į pakankamą savo ir savo šeimos gyvenimo lygį. Įskaitant teisę turėti pakankamai maisto, drabužių ir būstą.“ Nėgana to, Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) praktika rodo, jog būsto išieškojimas, kai skola sudaro tik nedidelę būsto vertės dalį, gali būti neteisėtas Konvencijos atžvilgiu ([Rousk v. Sweden](#), [Vaskrsić v. Slovenia](#), [Vrzić v. Croatia](#)). Tad paskutinis būstas turėtų būti laikomas fundamentine žmogaus teise, o jo išieškojimas – kraštutinė priemonė, kurią naudojant būtina suteikti skolininkui alternatyvų.

Dabartinis reguliavimas to neužtikrina. 4000 Eur skolos riba, nuo kurios išieškojimas gali būti nukreiptas į paskutinį būstą, yra fiksuota ir nekeista nuo 2018 m. Pirma, fiksuota suma nėra tvirti, nes neatitinka nuolat besikeičiančių skolų ir būstų rinkos sąlygų (būstų kainų indeksas lyginant su 2010 m., [buvo 131.1 2018 m. I ketv., išaugo iki 202.2 2022 m. IV ketv.](#)). Antra, ji neatitinka likusio CPK reguliavimo, pvz. [CPK 82 str.](#) numatyta, kad netgi žyminiai mokesčiai, vykdymo išlaidos, baudos yra indeksuojamos, siekiant mažinti teisėkūros keitimo poreikį. Trečia, reguliavimas nesuteikia skolininkams alternatyvių skolos sprendimo būdų – fizinį asmens bankrotą asmuo gali pradėti tik jei skola yra didesnė nei [25 MMA](#). Tad skolininkui yra penkis kart lengviau tapti benamiu, nei išspręsti skolas.

Toks reguliavimas yra neteisingas, neteisėtas ir neefektyvus, o jo poveikis neigiamas kreditoriams, nes iš benamių išieškoti skolas tampa neįmanoma, valstybei auga socialiniai kaštai, o skolininkams stipriai išauga socialinės atskirties ir skurdo rizika.

Sprendimas

Esama situacija	Būsima situacija
Išieškojimas nukreipiamas į asmens turtą jei skola nebūtų padengta išskaitomis iš darbo užmokesčio per 6 mėnesius , į paskutinį būstą – 18 mėnesių . Išieškojimą galima nukreipti į paskutinį būstą jei skola ir vykdymo išlaidos viršija 4000 Eur Ribojimas negalioja jei būsto vertė yra mažesnė nei 4000 Eur.	Išieškojimas nukreipiamas į asmens turtą jei skola nebūtų padengta išskaitomis iš darbo užmokesčio per 12 mėnesių , į paskutinį būstą – 50 mėnesių . Išieškojimą galima nukreipti į paskutinį būstą jei skola ir vykdymo išlaidos viršija 25 MMA . Išlygų išieškoti paskutinį būstą nepaisant ribojimo nėra.

Terminai, po kurių išieškojimas gali būti nukreiptas į asmens turtą ilginami atitinkamai su išskaitų iš darbo užmokesčio mažinimu, nes natūraliai ilgės išieškojimo terminas. Paskutinio būsto apsauga bus susiejama su [Fizinio Asmens Bankroto Įstatymo 2 str. 2 dalyje](#) nustatyta fizinio asmens nemokumo riba, taip suteikiant skolininkui alternatyvių sprendimo būdų. Taip pat naikinama išlyga, leidžianti išieškoti paskutinį būstą jei jo vertė mažesnė nei apribojimas. Nuo 2018 m. kuomet ji buvo pristatyta, nebuvo nei vieno ja besiremiančio teismo sprendimo, tad galima teigti, jog išlyga kreditoriams nepasiteisino. Šie pokyčiai mažins skolininkų benamystės riziką, mažint socialinius kaštus ir geriau apsaugos skolininkų fundamentines teises.